

(इंग्रजी टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

निर्मला जगदीशचंद्र काबरा

विरुद्ध

परिवहन आयुक्त आणि इतर .

१४ फेब्रुवारी १९९७

[न्यायमूर्ती- के. रामास्वामी आणि एस. सगीर अहमद]

मोटार वाहन अधिनियम, १९८८:

कलम २०७-कंत्राटी गाडी -टप्पे गाडी म्हणून वापरले जात आहे. -
मोटार वाहन निरीक्षकाने दंड ठोठावला-उच्च न्यायालयाने वाहन जप्त करण्याचा किंवा ताब्यात घेण्याचा अधिकार अधिकाऱ्यांना नाही, असे जाहीर करण्याची मागणी करणारी याचिका फेटाळली-प्राधिकरणाने परवान्याच्या अटींचे उल्लंघन केल्याबद्दल वाहन योग्यरित्या ताब्यात घेतले होते- उच्च न्यायालयाने दिलासा नाकारला- ज्या परवान्यात प्रवाशांच्या वाहतुकीचे संविदा दिले जाते, त्याच परवान्यामध्ये एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी नेण्यासाठी प्रवाशांची नावे भाड्याने न घेता किंवा भाड्याने किंवा बक्षिसासाठी न घेता असली पाहिजेत, परंतु जेव्हा परवानाधारक दुसरा असेल आणि त्यांना प्रवासी वाहन नेण्याची परवानगी देईल आणि परवान्यासह जोडलेल्या प्रवाशांच्या यादीत नमूद केलेले संविदा कंत्राटी गाडी म्हणून बनवते आणि प्रवाशांना एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी घेऊन जाते, जरी वाटेत उचलले किंवा बसवले

नाही तरीही, आवश्यक परिणाम असा होईल की वाहन वापरले गेले आहे किंवा कंत्राटी गाडी म्हणून नव्हे तरटप्पे गाडी म्हणून वापरले जात आहे.

एन. कृष्णासामी चेट्टी आणि इतर विरुद्ध अनुज्ञापक अधिकारी , ए. आय. आर. (१९८८) मद्रास २७४, अधीशून्य केले .

दिवाणी अपील न्यायाधिकार क्षेत्र: विशेष अनुमती याचिका क्रमांक २६२२/१९९७.

गुजरात उच्च न्यायालयाच्या एस.सी.ए. क्रमांक ७५६५/१९९६ मधील एल.पी.ए. क्रमांक १४३०/९६ मधील दिनांक ४. १२. ९६ च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

याचिकाकर्त्याची बाजू अरुण जेटली आणि एस. सी. पटेल यांनी मांडली.

न्यायालयाने खालील आदेश दिला :

ही विशेष अनुमती याचिका गुजरात उच्च न्यायालयाच्या खंड न्याय पीठाने दिनांक ४ डिसेंबर १९९६ रोजी एल. पी. ए. क्र. १४३०/९६ मध्ये दिलेल्या आदेशावरून उद्भवली आहे. मोटार वाहन निरीक्षकाने कंत्राटी गाडी परवान्याच्या अटींचे उल्लंघन केल्याबद्दल रु . १०००/- इत्यादी दंड ठोठावला होता. परमिटच्या अटींचे उल्लंघन करून वाहन टप्पे गाडी म्हणून वापरले जात असल्याचे आढळून आले कारण याचिकाकर्ता वैयक्तिक भाडे प्रति

प्रवासी रु. १.६० दराने वसूल करत होता आणि पर्यटक म्हणून वाहन वापरत नव्हता ; एका गटाच्या पार्टीसाठी वाहन भाड्याने दिले . याचिकाकर्त्याने उच्च न्यायालयात रिट याचिका दाखल करून खालीलप्रमाणे दिलासा मागितला:

" या याचिकेला परवानगी देणे आणि योग्य रिट, निर्देश आणि आदेश जारी करणे आणि मोटार वाहन अधिनियम , १९८८ च्या कलम २०७ अंतर्गत केवळ प्रवाशांकडून वैयक्तिक भाडे वसूल करण्याच्या आरोपाखाली अधिकारांचा कथित वापर करून या याचिकेच्या परिशिष्ट ए मध्ये दर्शविलेली याचिकाकर्त्याची वाहने जप्त करण्याचा किंवा ताब्यात घेण्याचा कोणताही कायदेशीर अधिकार किंवा शक्ती उत्तरवादी अधिकाऱ्यांना नाही असे घोषित करणे."

मोटर वाहन अधिनियम , १९८८ (थोडक्यात, 'अधिनियम') च्या तरतुदीसह वाचलेल्या कलम २०७ (१) च्या पार्श्वभूमीवर एकल न्यायाधीश आणि खंड न्याय पीठाने दिलासा देण्यास नकार दिला.कायद्याच्या कलम २०७ मध्ये नोंदणी परवान्याच्या प्रमाणपत्राशिवाय वापरलेले वाहन अडवण्याचा अधिकार दिला आहे. पोट -कलम (१) मध्ये अशी तरतूद आहे:

"राज्य शासनाने याबाबतीत प्राधीकृत केलेल्या कोणत्याही पोलीस अधिकाऱ्याला किंवा अन्य व्यक्तीला , कलम ३ किंवा कलम ४ किंवा कलम ३९ च्या उपबंधाचे व्यतिक्रमण करून किंवा कलम ६६ च्या पोटकलम (१) खाली आवश्यक असलेल्या परवान्याशिवाय किंवा ज्या मार्गावर किंवा ज्या क्षेत्रात किंवा ज्या प्रयोजनासाठी ते वाहन वापरता येईल त्याच्यासंबंधी परवान्यात असलेल्या कोणत्याही शर्तीचे व्यतिक्रमण करून वापरण्यात येत असेल तर , त्याला ते वाहन विहित रीतीने , सक्तीने ताब्यात घेता येईल व अडवून ठेवता येईल आणि त्या प्रयोजनाकरता, वाहन तात्पुरते सुरक्षितपणे सांभाळून ठेवण्यासाठी त्याला योग्य वाटेल अशी कोणतीही उपाययोजना करता किंवा करवता येईल . "

या तरतुदीत असे म्हटले आहे:

"परंतु कलम ३ किंवा कलम ४ च्या उपबंधाचे व्यतिक्रमण करून किंवा कलम ६६ च्या पोटकलम (१) खाली आवश्यक असलेल्या परवान्याशिवाय मोटार

वाहन वापरण्यात आले आहे किंवा येत आहे असे
 समजण्यात अशा कोणत्याही अधिकाऱ्याला किंवा
 व्यक्तीला कारण असेल तर , वाहन सक्तीने ताब्यात
 घेण्याऐवजी त्याला नोंदणी प्रमाणपत्र सक्तीने ताब्यात
 घेता येईल व त्याबद्दल त्याला अभिस्वीकृती द्यावी
 लागेल. "

अधिनियमाच्या कलम २०६ मध्ये प्रदान केलेल्या गुन्ह्याला आपसात
 मिटवण्याचा अधिकार आहे. कलम २०७ च्या पोटकलम (१) च्या प्रकाशात,
 त्या वतीने प्राधीकृत अधिकाऱ्याचे असे मत असेल की वाहन कायद्याच्या
 उपरोक्त तरतुदींपैकी कोणत्याही तरतुदींचे किंवा परवान्याच्या अटींचे
 व्यतिक्रमण करून ज्या मार्गावर किंवा ज्या क्षेत्रात किंवा ज्या प्रयोजनासाठी
 ते वाहन वापरण्यात येत असेल तर , त्याला ते वाहन विहित रीतीने , सक्तीने
 अडवून ताब्यात घेता येईल व अडवून ठेवता येईल किंवा गुन्हा आपसात
 मिटवता येईल. कलम २०७ अंतर्गत प्राधीकृत अधिकाऱ्याला दिलेला वैधानिक
 अधिकार म्हणजे कायद्याच्या तरतुदींचे पालन सुनिश्चित करणे. त्यामुळे, आधी
 नमूद केल्याप्रमाणे, मागितलेला परमादेश जारी केला जाऊ शकत नाही.

याचिकाकर्त्याचे ज्येष्ठ विद्वान वकील अरुण जेटली यांनी असा
 युक्तिवाद केला आहे की, याचिकाकर्त्याने वाहनाच्या मालकाकडून

भाडेतत्त्वावर वाहन घेतले आहे, ज्यांच्याकडे एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी प्रवाशांच्या कंत्राटी गाडी परवाना होता.ते प्रवाशांना उचलून किंवा खाली ठेवून वाटेत कोणतेही वैयक्तिक भाडे आकारत नाहीत.ते एका ठिकाणाहून प्रवाशांना उचलून दुसऱ्या ठिकाणी फिरण्यासाठी घेऊन जात आहेत आणि म्हणूनच, कायद्याच्या कलम २ (७) च्या अर्थानुसार ती एक "कंत्राटी गाडी" आहे. हे परमिट टप्पा गाडी चे नसून कंत्राटी गाडी चे आहे आणि म्हणूनच, उच्च न्यायालयाने घेतलेला दृष्टिकोन कायद्याने योग्य नाही.हे खरे आहे की जर वाहन धारकाने कंत्राटी गाडी मिळविलेली असेल, तर त्यात नमूद केलेल्या प्रवाशांच्या वाहनासाठी अशा वाहनाचा संपूर्ण वापर केल्याबद्दल आणि अशा वाहनाच्या संबंध परवानाधारक असलेल्या व्यक्तीने किंवा निश्चित किंवा मान्य दरावर किंवा रकमेवर त्याने या संबंध अधिकृत केलेल्या कोणत्याही व्यक्तीने प्रवेश केल्याबद्दल मालक एखाद्या प्रवाशाला किंवा प्रवाशांना भाड्याने किंवा कंत्राटी बक्षीसासाठी, ते व्यक्त किंवा निहित असो, घेऊन जाऊ शकतो. दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे तर, ज्या परवान्यात प्रवाशांच्या वाहतुकीचे संविदा दिले जाते, त्याच परवान्यामध्ये एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी नेण्यासाठी प्रवाशांची नावे भाड्याने न घेता किंवा भाड्याने किंवा बक्षिसासाठी न घेता असली पाहिजेत, परंतु जेव्हा परवानाधारक दुसरा असेल आणि त्यांना प्रवासी वाहून नेण्याची परवानगी देईल आणि परवान्यासह जोडलेल्या प्रवाशांच्या यादीत नमूद केलेले संविदा कंत्राटी गाडी म्हणून बनवते

आणि प्रवाशांना एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी घेऊन जाते, जरी वाटेत उचलले किंवा बसवले नाही तरीही, आवश्यक परिणाम असा होईल की वाहन वापरले गेले आहे किंवा कंत्राटी गाडी म्हणून नव्हे तरटप्पे गाडी म्हणून वापरले जात आहे. अशा परिस्थितीत, अर्थातच, प्राधिकरणाने परवान्याच्या अटींचे उल्लंघन केल्याबद्दल वाहन योग्यरित्या ताब्यात घेतले होते. त्यामुळे, मागितलेल्या परमादेशला उच्च न्यायालयाने योग्यरित्या नकार दिला. विद्वान वकिलाने एन. कृष्णासामी चेट्टी आणि इतर विरुद्ध अनुज्ञापक अधिकारी , ए. आय. आर. (१९८८) मद्रास २७४ मधील मद्रास उच्च न्यायालयाच्या निकालावर भर दिला . विद्वान न्यायाधीशांनी कायदेशीर स्थितीचे योग्य मूल्यमापन केलेले नाही. त्यामुळे वरील कायद्याच्या दृष्टीने हे योग्य नाही. सबब अधीशून्य केले.

त्यानुसार विशेष अनुमती याचिका फेटाळण्यात आली आहे.

आर. पी. (R. P.)

याचिका फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल."
